

Ottoman Policy Towards Firearms in the Possession of Reaya from Judicial Records of Kayseri 1600-1627" (*Ar. Ott.*, VI [1980], s. 339-358); "The Population Society and Economy of the Region of Erciyes Dağı in the 16th Century" (*Contributions à l'histoire économique et sociale de l'Empire ottoman*, ed. J. L. Bacque-Grammont – P. Dumaont [Louvain 1983], s. 149-250); "Pious Foundations in the Society and Economy of Ottoman Trabzon, 1565-1640" (*JESHO*, sy. 33 [1990], s. 271-356); "Some Thoughts on the Gazi-Thesis" (*WZKM*, sy. 76 [1986], s. 151-161). *Village Life in Cyprus at the Time of the Ottoman Conquest* adlı yayımlanmamış bir çalışması Girne Millî Arşivi'nde bulunmaktadır (çalışmalarının tam bir listesi için bk. Erdoğan, sy. 8 [1997], s. 480-482).

BİBLİYOGRAFYA :

K. M. Cuno, "In Memorium", *TSAB*, XX/1 (1996), s. 93-95; Netice Yıldız, "In Memoriam to Prof. Dr. Ronald C. Jennings", *Journal for Cypriot Studies*, II/2, Gazimağusa 1996, s. 87-88; A. Tietze, "In Memoriam Ronald Carlton Jennings, Jr., 1941-1996", *Turcica*, XXIX, Louvain 1997, s. 13-14; M. Akif Erdoğan, "Prof. Dr. Ronald C. Jennings (1942-1996)", *AÜ Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi: OTAM*, sy. 8, Ankara 1997, s. 479-482.

M. AKİF ERDOĞRU

JUYNBOLL, Gualtherus Hendrik Albert (1935-2010)

Hadis alanındaki
çalışmalarıyla tanınan
Hollandalı şarkiyatçı.

20 Ekim 1935 tarihinde Leiden'de doğdu. İlk adı Gautier ve Gual şeklinde de yazılır. Theodorus Willem Johannes Juynboll'den (ö. 1861) itibaren Doğu araştırmalarıyla tanınan köklü bir ailenin son üyesidir. Aileden miras kalan kütüphanenin de etkisiyle 1956'da Leiden Üniversitesi'nde Arapça ve İbrânîce öğrenimine başladı. Bu dönemde, daha sonra doktora tezini danışmanlığında bitireceği hocası Jan Brugman'ın isteğiyle *Concordance*'in tamamlanmasında görev alan öğrenciler arasında yer aldı. En önemli eseri olan *Encyclopedia of Canonical Hadith*'i kendisine dayanarak hazırladığı Mizzî'nin *Tuḥfetü'l-eşrâf*'i ile de bu sırada karşılaştı. Öğrencilik yıllarında zamanının önemli bir kısmını Leiden Üniversitesi Kütüphanesi Doğu Eserleri okuma odasında geçiriyordu ve altı ay süreyle Doğu yazmaları ve dergileri bölümünde yöneticilik görevini üstlenmişti. Bu görevi esnasında,

ziyaretçilere kapalı olan bölümlerde alanıyla ilgili kitaplara ulaşma imkânı buldu.

Modern Mısır'da hadis literatürü etrafında yapılan tartışmaları incelediği doktora tezi için bir yıl Kahire'de kaldı. Doktorasını Leiden'de 1969'da tamamladı, ardından eşiyle birlikte Amerika Birleşik Devletleri'ne gidip Kaliforniya Üniversitesi'nde ders verdi. Buradaki işine son verilince İngiltere'ye geçti; 1974-1985 yılları arasında Exeter Üniversitesi'nde görev yaptı. Hadis araştırmaları üzerinde yoğunlaşmaya karar vermesi de bu üniversitede ders verdiği döneme rastlar. Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'de çalıştığı sırada tatillerde Leiden Üniversitesi Kütüphanesi'nde araştırmalar yapıyordu. 1985'te Hollanda'ya döndü ve herhangi bir üniversiteye intisap etmeden hayatının sonuna kadar çalışmalarını bu kütüphanede sürdürdü. Sahip olduğu bilgilerin nihaî noktası kabul ettiği, *Kütüb-i Sitte*'deki râvileri ve isnadlarını incelediği *Encyclopedia of Canonical Hadith* adlı ansiklopedik eserinin ardından yeni bir çalışma yayımlayamadı. Uzun süre sağlık problemleri yaşayan Juynboll 19 Aralık 2010'da Leiden'de öldü. Kütüphanesinin büyük bir kısmı Juynboll Vakfı tarafından Leiden Üniversitesi Kütüphanesi'ne bağışlanmış, 2011 yılında Juynboll'ün anısına aynı üniversite tarafından uluslararası bir sempozyum düzenlenmiştir.

Juynboll akademik çalışmalarının amacını, "Eğer İslâm'ı bildiğimiz şekliyle icat eden Muhammed değilse -ki bu, Ignaz Goldziher'in bir asır öncesine ait eseri *Muhammedanische Studien*'inden itibaren bilinen bir şeydir- bundan kimin sorumlu olduğunu bulma" şeklinde dile getirmiştir (*My Days in the Oriental Reading Room*, s. 17). Hadislere karşı olan merakının Goldziher'in eseriyle birlikte başladığını söyleyen Juynboll'ün bu ilgisi bütün akademik hayatı boyunca devam etmiştir. Goldziher'in hadislerin büyük kısmının İslâm toplumunun sonraki asırlarında

görülen gelişmeleri yansıttığı (uydurma olduğu) şeklindeki iddiasından hareketle bir hadisin ne zaman, nerede ve kimin tarafından söylendiği sorularına özellikle isnadlardan hareketle cevap bulmaya çalışmıştır.

Juynboll'ün isnad incelemesinin merkezinde hadislerin uydurulmasında sorumlu kabul ettiği müşterek râviler bulunmaktadır. Isnadların ilk defa kendilerinden birçok tarife ayrıldığı ortak râvilerin, isnadlarında yer aldıkları hadisleri uydurduğu iddiasını şarkiyatçı literatüründe bir teori haline getiren J. Schacht ise de, bugün söz konusu teori öncelikle Juynboll'le birlikte anılmaktadır. Zira Juynboll bu yöntemi ilk olarak *Muslim Tradition* adlı kitabında uygulamış, ardından makalelerinin çoğunu ve son kitabını bu yöntemin uygulanması ve geliştirilmesine ayırmıştır. Müşterek râvi yöntemi bağlamında onun tarafından ortaya konan kısmî müşterek râvi (partial common link), görünüşte müşterek râvi (seeming common link), tek râvili tarik (single strand), örümcek (spider), dalış (diving / dive) gibi terimlerin yanı sıra Schacht'ın geliştirdiği isnadların yayılması (spread of isnads) kavramı çalışmalarında çok sık geçmektedir. Juynboll ayrıca müşterek râvilerin müslüman âlimler tarafından farkedildiğini, onların bu râviler için hadis literatüründe "medâr" kelimesini kullandığını iddia etmiştir. Kullandığı terimler ve yöntemiyle ilgili olarak kendisine yöneltilen eleştirileri dikkate almayan ve bunlara doğrudan cevap vermeyen Juynboll'ün akademik hayatı boyunca iddialarında görülen değişiklikler uyguladığı teoriyi yine kendisine ait bazı ilâvelerle geliştirmekten ibaret kalmıştır.

İsnad analiziyle meşgul olmasının kaçınılmaz sonucu olarak ricâl literatürüyle de ilgilenen Juynboll, bu literatürde biyografileri yer alan birçok râvinin aslında sahte isnadlar oluşturmak amacıyla uydurulmuş isimler olduğu kanaatindeydi. Bu bağlamda üzerinde durduğu bir iddia da isnadlarda ittisali sağlamak için yaş hilesine başvurularak râvilerin daha uzun yaşamış gibi gösterildiği yolundadır. Birçok çalışmada dile getirdiği bu iddiası için "The Role of Mu'ammârûn in the Early Development of the Isnād" adıyla bir makale yazmış (*WZKM*, LXXXI [1991], s. 155-175), *The Encyclopaedia of Islam*'da yer alan "Mu'ammâr" maddesinde de söz konusu görüşlerini tekrarlamıştır.

Gualtherus
Hendrik
Albert
Juynboll

Juynboll hadisle ilgili incelemelerini isnadla sınırlamış ve birtakım metin farklılıklarına temas etmek dışında hadis varyantları arasında metin mukayesesi / muâraza yapmamıştır. Kendisine yöneltilen en önemli eleştiriler bunun üzerinde yoğunlaşmaktadır. Zira hadis metinlerini incelemelerine dahil etmemesi sebebiyle, isnad uydurup onu sahte bir metinle desteklemenin iddia edildiği kadar kolay olmadığı gerçeğinin farkına varamamıştır. Metinleri ihmal etmesinin en önemli sebeplerinden biri muhtemelen, Mizzî'nin hadis metinlerinin tamamını içermeyen *Tuḥfetü'l-eşrâf*'ını çalışmalarına temel almasıdır. Esasen Juynboll, incelediği hadislerin bütün isnadlarını bir araya getirme konusunda da yeterince titiz değildir. Her ne kadar *Kütüb-i Sitte* öncesi eserlerden Abdürrezzâk es-San'ânî ve İbn Ebû Şeybe'nin *el-Muşannef*'leriyle Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'ini kullansa da *Kütüb-i Sitte* sonrasındaki eserlerde geçen isnadları Şu'be b. Haccâc'la ilgili makalesi gibi birkaç istisna dışında çalışmalarına dahil etmemiştir.

Eserleri. 1. *The Authenticity of the Tradition Literature: Discussions in Modern Egypt* (Leiden 1969). Yazarın doktora tezi olup Salih Özer tarafından *Modern Mısır'da Hadis Tartışmaları* adıyla Türkçe'ye çevrilmiştir (Ankara 2000). **2. *Muslim Tradition: Studies in Chronology, Provenance and Authorship of Early Ḥadīth*** (Cambridge 1983, 1985). Müşterek râvi teorisi dahil olmak üzere birçoğu, daha sonraki çalışmalarında ileri sürdüğü iddialara temel teşkil eden görüşlerinin yer aldığı kitabı Salih Özer Türkçe'ye *Hadis Tarihinin Yeniden İnşası* adıyla çevirmiştir. **3. *Studies on the Origins and Uses of Islamic Hadīth*** (Aldershot 1996). Yazarın 1971-1994 yılları arasında yayımlanmış on bir makalesini ihtiva etmektedir. **4. *Encyclopaedia of Canonical Ḥadīth*** (Leiden 2007). Juynboll'un bu hacimli kitabı bir hadis ansiklopedisi olmaktan çok müşterek râviler ansiklopedisidir. Râvi isimlerine göre alfabetik olarak hazırlanmış olan bu eserde müellif, müşterek râvilerin isimleri altında uydurdıklarını iddia ettiği *Kütüb-i Sitte* hadislerini sıralamıştır.

Juynboll'un tamamına yakını Türkçe'ye çevrilmiş başlıca makaleleri de şunlardır: "The Hadith in the Discussion on Birth-Control" (*Actas IV congresso de estudos árabes e islâmicos, Coimbra-Lisboa 1 a 8 de Setembro de 1968*, ed. António Dias Farinha, Leiden 1971, s. 373-379); "Ahmad Muhammad Shâkir (1892-1958) and His Edition of Ibn Hanbal's Musnad" (*Isl.*, XLIX [1972], s. 221-247); "The Date of Great Fitna" (*Arabica*, XX/2 [1973], s. 142-159; trc. Mustafa Ertürk, "İslâm'da İlk Büyük Siyasî Fitnenin Tarihi", *Oryantalistik Hadis Araştırmaları: Makaleler*, Ankara 2001, s. 39-58); "The Qur'ân in Early Islamic History" (*JESHO*, XVI/2-3 [1973], s. 113-129; trc. Yusuf Alemдар, "İlk Devir İslâm Tarihinde Kur'ân Kavramı", *Nüşa*, III/11 [2003], s. 139-152); "The Position of Qur'ân Recitation in Early Islam" (*JSS*, XIX/2 [1974], s. 240-252; trc. Yusuf Alemдар, "İslâm'ın İlk Döneminde Kur'an Kıratı [=Okuma]nın Durumu", *Nüşa*, IV/12 [2004], s. 77-88); "The Qur'ân Reciter on the Battlefield and Concomitant Issues" (*ZDMG*, CXXV/1 [1975], s. 11-27); "Dyeing the Hair and Beard in Early Islam: A Hadith-Analytical Study" (*Arabica*, XXXI-II/1; Leiden 1986, s. 49-75); "Some New Ideas on the Development of Sunna as a Technical Term in Early Islam" (*Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, X [1987], s. 97-188); "Some Isnâd-Analytical Methods Illustrated on the Basis of Several Woman-Demeaning Sayings from Hadith Literature" (*el-Qantara*, X/2 [1989], s. 343-383; trc. Salih Özer, "İsnad Analiz Metotları: Kadın Karşıtı Birkaç Rivayet Örneği", *İsnad Analiz Yöntemleri*, Ankara 2005, s. 59-97); "The Role of Mu'ammârûn in the Early Development of the Isnâd" (*WZKM*, LXXXI [1991], s. 155-175; trc. Mustafa Ertürk, "İsnadların İlk Şekillenmesinde Muammerûn'un Rolü", *Oryantalistik Hadis Araştırmaları: Makaleler*, Ankara 2001, s. 121-142); "Some Notes on Islam's First Fuqahâ Distilled from Early Hadith Literature" (*Arabica*, XXXIX/3 [1992], s. 287-314; trc. Rahile Yılmaz, "Erken Dönem Hadis Literatüründen Hareketle İlk Fukahâ Hakkında Bazı Mülâhazalar", *Hadis Tetkikleri Dergisi*, VII/1 [2009], s. 121-144); "Nâfi', the Mawlâ of Ibn 'Umar, and His Position

in Muslim Hadith Literature" (*Isl.*, LXX/2 [1993], s. 207-244; trc. Salih Özer, "İbn Ömer'in Azadlı Kölesi Nâfi ve Onun Hadis Literatüründeki Yeri", *İsnad Analiz Yöntemleri*, Ankara 2005, s. 99-139); "Early Islamic Society as Reflected in its Use of Isnâds" (*Le Muséon*, CVII [1994], s. 151-194; trc. Mustafa Ertürk, "İlk Devir İslam Toplumu'nun İsnad Kullanma Yöntemleri", *Oryantalistik Hadis Araştırmaları: Makaleler*, Ankara 2001, s. 71-119); "Shu'ba b. al-Hajjāj (d. 160/776) and His Position among the Traditionists of Basra" (*Le Muséon*, CXI [1998], s. 187-226); "(Re-) Appraisal of Some Technical Terms in Hadith Science" (*Islamic Law and Society*, VIII/3 [2001], s. 303-349; trc. Salih Özer, "Hadis İlmindeki Kimi Terimlerin [Yeniden] Değerlendirilmesi", *İsnad Analiz Yöntemleri*, Ankara 2005, s. 141-190). Juynboll bunların dışında *The Encyclopaedia of Islam*'a birçok madde yazmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

G. H. A. Juynboll, *Muslim Tradition*, Cambridge 1983, tür.yer.; a.mlf., *Encyclopedia of Canonical Ḥadīth*, Leiden 2007, tür.yer.; a.mlf., *My Days in the Oriental Reading Room*, Leiden 2011, tür.yer.; a.mlf., "The Role of Mu'ammârûn in the Early Development of the Isnâd", *WZKM*, LXXXI (1991), s. 155-175; S. Muhammad al-JarAllah, *The Origins of Ḥadīth: A Critical Appraisal of a Western Approach to the Subject* (doktora tezi, 1991), University of Glasgow; Mustafa Ertürk, "Hadis Oryentalisti G.H.A. Juynboll: Hadis / Sünnet Alanındaki Yaklaşımları ve Çalışmaları", *Oryantalizmi Yeniden Okumak: Batı'da İslâm Çalışmaları Sempozyumu* (ed. Abdullah Aydınlı v.dğr.), Ankara 2003, s. 251-272; Salih Özer, "G. H. A. Juynboll ve İsnad Analiz Yöntemleri", *İsnad Analiz Yöntemleri* (der. ve trc. Salih Özer), Ankara 2005, s. 11-45; H. Motzki, "Whither Hadith Studies?", *Analysing Muslim Traditions: Studies in Legal, Exegetical and Maghâzi Ḥadīth*, Leiden 2010, s. 47-124; Fatma Kızıl, *Müşterek Râvi Teorisi ve Tenkidi*, İstanbul 2013; Murat Gökalp, "G. H. A. Juynboll'un İsnadda Muammerûn'un Rolüne Dair İddialarına A'meş-Ma'rûr b. Süveyd Özelinde Eleştirel Bir Yaklaşım", *Dini Araştırmalar*, sy. 10, Ankara 2001, s. 17-36; A. Kevin Reinhart, "Juynbolliana, Gradualism, the Big Bang and Hadith Study in the Twenty-First Century", *JAOS*, CXXX/3 (2010), s. 413-444; J. J. Witkam, "The Oriental Manuscripts in the Juynboll Family Library in Leiden", *Journal of Islamic Manuscripts*, III, Leiden 2012, s. 20-102; L. Buskens, "Islamstudies als erfenis. Ter nagedachtenis aan Dr. G. H. A. Juynboll (1935-2010)", *ZemZem*, VII/1, Amsterdam 2011, s. 115-126.

FATMA KIZIL